

Yeni Kamu Yönetimi Anlayışının Paradigmaları: Özelleştirme Ve Yeni Kamu İşletmeciliği (Yki) Üzerinden Teorik Bir İnceleme

Paradigms Of The New Public Management Understanding: A Theoretical Study On Privatization And New Public Management (Npm)

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, 1980'li yıllardan itibaren dünyada geniş bir uygulama alanı bulan Yeni Kamu Yönetimi (YKY) anlayışının önemli argümanlarından olan özelleştirme uygulamaları ve Yeni Kamu İşletmeciliği'nin (YKİ) incelenmesidir. Kamu yönetimini alan yazınında yer alan akademik çalışmalar dikkate alındığında, KYK'nin benimsenmesinin ve kullanıcılara sunulan kamu hizmetlerinin rekabete açık olmasının en önemli çıkış noktalarından biri maliyetlerin azaltılması düşüncesidir. Geleneksel yönetim modellerinin eleştirilerek, yeni kamu reformlarının uygulanma ve benimsenme çalışmalarının ana eksenini "daha az maliyet daha fazla çıktı" anlayışı ve beklentisidir. Çalışma kapsamında ilk olarak KYK modelinin ortaya çıkmasında etkili olan faktörler, KYK'nin temel özellikleri ve temel ilkeleri ele alınmıştır. Çalışmanın ikinci bölümünde yeni kamu yönetimi modelini besleyen kaynaklardan özelleştirme ve YKİ kavramları incelenerek, bu iki paradiminin çıkış noktaları, özellikleri ve uygulamada yer verilme nedenleri irdelenmiştir. Çalışmanın üçüncü bölümünde ise özelleştirme ve YKİ faaliyetlerinin yönetim reformları sürecine yansımaları değerlendirilmiştir. Bugün birçok dünya ülkesinde ve ülkemizde uygulanan özelleştirme çalışmalarının ve benimsenen YKİ modelinin, her ne kadar ana eksenini ekonomi olsa da, sonuçları itibarı ile siyasal ve yönetsel nitelikli sebep sonuç ilişkisi çerçevesinde süregeldiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Yeni Kamu Yönetimi, Özelleştirme, Kamu

ABSTRACT

The aim of this study is to examine privatization practices and New Public Management (NPM), which are important arguments of the New Public Management (NPM) approach, which has found a wide application area in the world since the 1980s. Considering the academic studies in the public administration literature, one of the most important starting points for the adoption of NPM and the openness of public services offered to users to competition is the idea of reducing costs. The main axis of the efforts to criticize traditional management models and implement and adopt new public reforms is the understanding and expectation of "less cost, more output". Within the scope of the study, firstly, the factors that were effective in the emergence of the NPM model, the basic features and basic principles of NPM were discussed. In the second part of the study, the concepts of privatization and NPM, which are the sources that feed the new public management model, are examined, and the starting points of these two paradigms, their characteristics and the reasons for their inclusion in practice are examined. In the third part of the study, the reflections of privatization and NPM activities on the management reforms process were evaluated. Although the main axis of the privatization efforts and the adopted NPM model in many countries around the world and in our country is economy, it has been observed that their results continue within the framework of a political and managerial cause and effect relationship.

Keywords: New Public Management, Privatization, Public Management.

GİRİŞ

1980'li yıllara bakıldığında ekonomik ve yönetsel alanlarda değişim ve dönüşümlerin söz konusu olduğu, bu dönüşümler sonucu devletin klasik örgüt yapısının yeni bir biçim aldığı dikkati çekmektedir. Verimli-etkili-hızlı kamu yönetimi modelinin bir parçası şeklinde ortaya atılan ve kendisine kamu kesiminin küçülmesi, devletin görevlerinin günün sosyo-ekonomik koşullara göre yeniden tanımlanması, kamunun etkin hale getirilerek, süreçte önemli uygulamalardan olan özelleştirmeye yer verilerek, bürokrasinin geri plana bırakılması, özel kesimin işletmecilik anlayışının benimsenmesi şeklinde yeni düzenlemeleri kapsamaktadır (Yayman, 2020).

Kavramsal ve pratik sorunlar karşısında eski kamu yönetimi ile karşılaşılan yeni kamu yönetimi yaklaşımları bazı teorisyenlerin kamu yönetimine ilişkin önceki şemadan farklı, yeni geliştirdikleri yaklaşımlardır. KYK yaklaşımı organizasyonlar arası etkileşimi vurgulamaktadır. Örgütsel biçim ve yönetimden ziyade yönetişim

Serap Ateş¹

How to Cite This Article

Ateş, S. (2024). "Yeni Kamu Yönetimi Anlayışının Paradigmaları: Özelleştirme Ve Yeni Kamu İşletmeciliği (Yki) Üzerinden Teorik Bir İnceleme" International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:10, Issue:9; pp:1558-1572. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.13841843>

Arrival: 15 July 2024

Published: 30 September 2024

Social Sciences Studies Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Öğr. Gör. Dr., Harran Üniversitesi, Hilvan MYO, Büro Yönetimi ve Yönetici Aistanlığı Programı, Şanlıurfa, Türkiye. 0000-0002-9527-5183

mekanizmalarının etkin olduğu, süreç yönetiminin, ilişkisel sermaye ve sözleşmelerin hakim olduğu bir yapı söz konusudur (Robinson, 2015: 9). YKY, ekonomik ve yönetsel sistemin faaliyet ve yapılarındaki değişimi yorumlayan, yönlendiren, geleneksel yönetim anlayışına alternatif şeklinde oluşan bir modeldir (Aydın, 2016: 207).

Yeni Kamu Yönetimi yaklaşımı programları ve yönetimi değerlendirmek için girdilerin ölçülmesini reddeder. “Performans ölçütleri belirli bir maliyet çerçevesince kaynaklara ilişkin sorumluluk hedeflerinin gerçekleştirilmesinden daha az önemlidir. Amaçlara ulaşabilmek için ellerindeki kaynakları kullanma konusunda yaratıcı yöneticiler gerektiren ve onlara geniş esnekliğin verilmesi esastır. Yöneticilerin başarıları, hedeflere ulaşmadaki performanslarıyla ölçülecektir (Pfiffner, 2004). Yeni kamu yönetimi yaklaşımı, süreçleri ve uygulamaları ile 1980’li yıllara kadar hakim paradigmanın argümanlarını yerinden eden ve daha piyasa odaklı, müşteri yanlısı bir bakış açısı getirmiştir.

YENİ KAMU YÖNETİMİ ANLAYIŞI

Yeni Kamu Yönetimi Anlayışının Ortaya Çıkışı ve Gelişimi

1980 ve 1990’lı yılların başında geleneksel yönetim anlayışının yetersizliklerine karşı bir tepki niteliğinde yeni bir yönetim anlayışı (management veya npm şeklinde kısaltılan new public management) oluşturulmuştur (Al, 2003). Yeni kamu yönetimi yaklaşımı (YKY), 1980’lerde İngiltere’de Thatcher ve ABD’de Reagan dönemlerinde izlenen politika ve uygulamalar neticesinde ortaya çıkmıştır (Eryılmaz, 2002: 234). Daha ziyade özel sektörce kullanılan stratejik yönetim, toplam kalite yönetimi, performans yönetimi şeklinde yeni yönetim modellerinin kamu yönetiminde de uygulanabileceğini ileri süren bir anlayıştır (Eroğlu, 2009: 227).

YKY’nin kamu yönetimi alanında hakim bir paradigma olarak ortaya çıkmasını tek bir nedenle açıklamak olası değildir. Bu anlayışın ortaya çıkmasında ekonomik, sosyal ve politik birçok faktör etkilidir (Kurt ve Uğurlu, 2007: 83):

- ✓ Ekonomik Unsurlar: Kamu kurumlarında artan çeşitlilik, kamu kurumlarının büyümesi ve sayıca artması, kamu hizmetlerinin hacmi bakımından 21. Yy, “kamu yönetimi ve “kamu hizmeti” olarak tanımlanmaktadır (Eryılmaz, 2014: 43). Devletin artan işlevleri ve bu işlevlerin bütçeden karşılanamaz hale gelmesi devletin işlevleri ve örgütsel yapılar sorgulanmaya başlanmıştır. Bununla birlikte devleti daha etkin hale getirme, devletin küçültülmesi çabaları, özel sektör uygulamalarının kamu sektöründe de uygulanması “Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı olarak açıklanmaktadır (Çevikbaş, 2012: 15).
- ✓ Sosyal Unsurlar: Kamu hizmetlerinden faydalanan vatandaşların giderek daha hakkını arayan, eğitilmiş ve siyasi otoriteye karşı daha az itaat eder olması, kamu yöneticilerinden beklentilerinin değişmesine ve daha nitelikli hizmet talep etmesine sebep olmuştur.
- ✓ İdeolojik ve Politik Unsurlar: Serbest piyasa ekonomisinin ilkelerine ve değerlerine yakın olan “yeni sağ” düşüncesi, YKY düşüncesi ile bağlantılıdır. İngiltere’de muhafazakar iktidarların kamunun küçültülmesi ve yönetim felsefesinin değiştirilmesinde etkin olmuşlardır. Özelleştirme gibi alternatif hizmet sunumlarına yönelerek devletin rolünün sınırlandırılması gerektiği ifade edilmiştir (Arap ve Yılmaz, 2006).

YKY’nin ortaya çıkışında etkili olan birçok faktörden söz edilebilir. Hood (1991: 5) bu faktörler iki başlık altında incelemektedir: Bunlardan ilki kamu tercihi ve işlem maliyeti kuramlarının etkisinde olan 'yeni kurumsal ekonomi' felsefesinin rekabet ve müşteri odaklı olması, şeffaf bakış açısının hakim olduğu bürokratları önemseyen yapısıdır. Kamu yönetiminde giderek daha yaygın görülen "işletmecilik" anlayışı, bürokraside de işletme yönetiminin etkin olması düşüncesini hakim kılmıştır. İşletmecilik yaklaşımı, yöneticileri kuralları dikkate almaktansa örgüt yönetiminde inisiyatif alabilmelerini öngörür. Sonuç olarak elde edilen sonuç odaklı davranışlar, kamu hizmetlerinin çok daha ucuza mal edilerek sunulmasına imkan verir.

Kamu yönetimi örgütlenmesinde genel olarak kapalı, bilgiyi paylaşmayan, kontrolcü bir yapı hakimdir. İşin yapılma süreçlerine göre daha çok siyasetin öne çıktığı, kamu hukukuna aşırı bağlı olan ve kamu-özel sektör ayırımına odaklanan kamu yönetimi, geleneksel bakış açısını arz etmiştir (Şat, 2009) .

1980’li yıllardan itibaren, katı, hiyerarşik ve bürokratik yapılanması olan kamu yönetimi yerini piyasa tabanlı, esnek, kamu yönetimine bırakmıştır. Bu gelişme, geleneksel kamu yönetiminde bir paradigma değişikliği şeklinde yorumlanmış ve yeni kamu yönetimi yeni paradigma şeklinde geleneksel kamu yönetimi anlayışına karşı ortaya çıkmıştır (Tortop vd., 2007: 516).

YKY, 21. Yüzyılın egemen görüşü olan Keynesyen anlayışının yetersiz olması ve günün ihtiyaçlarına cevap verememesi nedeniyle bir tepki olarak doğmuştur. Bununla birlikte, YKY modeli vatandaşı müşteri gibi düşünerek, sunulan hizmetlerde etkililiğe odaklanmaktadır.

Yeni Kamu Yönetimi Anlayışının Temel Özellikleri

Yeni kamu yönetimi modeli birtakım temel paradigmlar üzerine kuruludur (Bilgiç, 2003: 36-38): İlk olarak, 21.yüzyıla kadar epey iş görmüş fakat yeni ortaya çıkan gelişmelere ve durumlara cevap veremeyen Weber bürokrasi görüşüne bir tepki olarak ortaya çıkmıştır. Daha çok şekilci olan bürokrasi; verimsiz, hantallık ve kırtasiyecilik şeklinde yorumlanmış ve kaynak israfına yol açtığı ve yeniliğe kapalı yapıda olduğu şeklinde yorumlanmıştır. Yeni yönetim modeline göre devletin görevleri şu şekildedir (Eryılmaz, 2014:54-55):

- ✓ Devlet mal ve hizmet üreticileri arasında rekabeti desteklemelidir.
- ✓ Devlet bürokrasi tarafından yapılan kontrolü, topluma aktararak, vatandaşları yetkilendirmelidir.
- ✓ Devlet, kurumlarının performansını, girdilerden çıktılara yönlendirerek ölçmelidir.
- ✓ Kurumları kendi hedef ve misyonları yönlendirmeli, onların kural ve düzenlemeleri yönlendirmemelidir.
- ✓ Kamu kurumları, hedef kitlelerini “müşteri” şeklinde tanımlamalı ve seçenekler üretmelidir.
- ✓ Kamu kurumları, sorunları ortaya çıkmadan önce önlemelidir. Sorunun ortaya çıkmasının ardından düzeltici önlem geliştirmek doğru değildir.
- ✓ Kamu kurumları sadece para harcamak için değil, para kazanmak için de enerji kullanmalıdır.
- ✓ Kamu kurumları katılmalı yönetimi benimseyerek otoritelerini desantralize etmelidir.
- ✓ Devlet sadece kamu hizmetlerinin sunulmasına yoğunlaşmamalı, bununla birlikte toplumsal problemleri çözmek amacıyla kamu, özel ve gönüllü sektörler arasında katalizör görevi üstlenmelidir.
- ✓ Kamu yöneticileri, sadece kaynak tüketen değil kaynak üreten girişimci ruha sahip olmalıdır.

Diğer taraftan devletin faaliyet bakımından küçültülmesi gerektiği üzerinde durulmaktadır. YKY, sorumluluk anlayışında önemli değişiklikleri beraberinde getirmiştir. Buna göre, geleneksel anlayışta, sadece siyasi liderliğe olan sorumluluk daha geniş açıdan değerlendirilerek halka karşı sorumluluk ilkesi şekillenmiştir. Bürokratlar kural ve yöntemlere uyması gerekirken aynı şekilde sonuçtan da sorumlu tutulmaktadırlar. Yönetime açıklık getirilerek, vatandaşın bilgi edinme şekillerini kolaylaştırılıp, bürokrasi topluma karşı sorumlu tutulmaktadır. Kamu yönetiminin ve sunulan hizmetlerin nasıl daha etkin yapılabileceğine yönelik olarak geliştirilen model, bürokratik yapıdan uzak, fiyat tabanlı, müşteri odaklı, piyasa orijinli, kamusal hizmetlerin sunumunda müşterilerin beklediği şekilde bürokratlarla sunulmasına yönelik geliştirilen model yeni kamu yönetimidir (Özer, 2005: 311). Sayılan hususlara ilave olarak Sözen YKY’in temel özelliklerini şu şekilde sıralamaktadır (2005: 66):

- ✓ Yönetimin girdi ve süreç odaklılıktan çıktı ve süreç odaklılığa yönelmesi,
- ✓ Performans değerlendirmeye önem vermesi,
- ✓ Büyük, hiyerarşik ve çok amaçlı yapılardan “yalın, “yatay” ve “özerk” örgütsel yapıların tercih edilmesi,
- ✓ Hiyerarşik ilişkiler yerine sözleşme ya da sözleşme benzeri ilişkilerin olması,
- ✓ Kamu hizmetlerinin üretiminde piyasa benzeri oluşumların daha fazla kullanılması,
- ✓ Kamu ve özel sektör arasında olan sınırların belirsizleşmesi, kamu ve özel sektör ortaklıkları ile melez örgüt yapısının oluşturulması,
- ✓ Değer önceliklerinde, evrensellik, güvenlik, eşitlik ilkelerinden verimlilik ve bireycilik ilkelerine yönelme.
- ✓ XX. yüzyıl öncesine kadar devlet devamlı sorunların çözüldüğü merci şeklinde düşünülmüş, geleneksel kamu yönetimi dinamikleri bu sürece kadar geçerliliklerini sürdürmüşlerdir. Fakat hükümetlerin ciddi mali krizler yaşaması ile süreç yön değiştirmiştir. Artık tüm dünyada devletin verimlilik esasına göre örgütlenerek, özel sektör ilke ve değerlerinin uygulanmaya başlanması ve devletin klasik sınırlarına dönmesi gerektiği şeklinde düşünce yapısı oluşmuştur (Korkut, Acar ve Tetik, 2015: 122).

Yeni kamu yönetimi anlayışı, devlet tarafından sunulan hizmetlerin, özelleştirilmesi ya da ticarileştirilmesi yani devletin küçültülmesi, faaliyet alanının daraltılması anlamına gelmektedir (Aksoy, 1998: 10-11). Keynesyen modelin birçok ilke ve değerinin yerine geliştirilen ve YKY adı verilen anlayış daha fazla piyasa mekanizmalarına ağırlık veren, bürokrasinin ikinci plana itildiği, sorumluluk alabilen yöneticileri öngören ve sonuç odaklı bir felsefedir.

Yeni Kamu Yönetimi Anlayışının Temel İlkeleri

Daha önce de belirtildiği gibi, YKY yeni ve günün koşullarına ve ihtiyaçlarına cevap verebilecek bir yönetim modelinin aranması sonucu geliştirilmiştir. YKY anlayışının birtakım ilkeleri vardır. Bu ilkeler şu şekilde sıralanabilir (Özer ve Önen, 2017: 147-148):

- ✓ Küçülmek: Yönetimin hacim olarak faaliyet alanların azaltılması ifade edilmektedir. Yönetimin verimli kılınarak, masrafların azaltılması ve yönetim yükümlülüklerinde genelleştirmeler yapılmasıdır. Geleneksel kamu yönetimi kültürünün değiştirilmesi; esnekliğe, yeniliğe, sorun çözümüne, üretkenliğe dönük yeni kültürler oluşturulmalıdır.
- ✓ Yönetim İdeolojisi Teorisini (managerialism) Kamu Yönetimine Uyarlamak: Özel kesimde yer alan uygulamaların kamu yönetimine aktarılmasını öngörmekte ve performans ölçüm ve yönetimine yönelik sistemler kurmaktadır.
- ✓ Girişimci Yönetimler anlayışının Kamu Yönetimine Aktarılması: Bu şekilde hizmet sunucuları arasında rekabet teşvik edilmektedir. Toplumda vatandaşlar, güçlendirilerek, örgütlerin performans verileri üzerinden değil, çıktıları üzerine odaklanılmakta, kural ve düzenlemelerle değil, misyon ve hedefleriyle çalıştıkları kişileri müşteri olarak kabul edip, tercih alternatifi sundukları öngörülmektedir. Sorunlar ortaya çıkmadan önlenmeye çalışılmakta, enerjiler daha çok para kazanma yönünde sarf edilmelidir.
- ✓ Yerleşmek: Karar alma süreçleri, sunulan hizmeti kullananlara yakınlaştırılmakta, rekabet artırılmakta ve yenileşme çalışmaları gündeme gelmektedir. Fakat bunun için kurum yöneticilerine mümkün olduğunca, daha esnek hareket etmeleri için yetki verilmesi gerekmektedir.
- ✓ Bürokrasiyi Azaltmak: Kamu kurumlarına esneklik ve takdir yetkisi verilmektedir. Çalışanların protokollere bağlı olmaktan daha çok sonuçların değerlendirilmesi üzerinde durularak, kuruluşların müşteri odaklı olmaları sağlanmakta ve kurum kültürünü güçlendirme ve geliştirmeye dönük uğraşlar ön plana çıkmaktadır.
- ✓ Özelleştirmek: Kimi durumlarda ve gereken şartlar sağlandığında, yönetimler, vatandaşa mal ve hizmet sunumu için dışardan kar amaçlı ya da kar amaçsız özel sektör firmalarına yaptırabilmektedirler. Bu noktada sözleşmecilik etkili bir tekniktir ve yeterli rekabetin var olduğu özel sektörden yararlanılması gerekmektedir.

Özelleştirme, günümüzde, dünya ülkelerinin oldukça yoğun bir şekilde kullandıkları bir uygulama olmakla birlikte, her ülkenin özelleştirmeyi uygulama amaç ve nedenleri ile özelleştirme faaliyetlerine bakış açıları farklılık göstermektedir.

YENİ KAMU ANLAYIŞININ KURAMSAL TEMELLERİ

Yeni kamu yönetimi yaklaşımının ortaya çıkmasına ve kabul görmesine neden olan birçok faktörden söz edilmiştir. Yeni kamu yönetimi birçok kaynaktan beslenmektedir. Hood'a göre yeni kamu yönetimi iki farklı düşüncenin etkisi ile şekillenmiştir. Bunlardan biri "yeni kurumsal ekonomi" diğeri ise "işletmecilik" anlayışıdır. Adı geçen bu iki kaynağa ilave olarak özelleştirme, yeni örgütsel iktisat, toplam kalite yönetimi gibi yaklaşımlar ve kuramlar da sayılabilir (Brudney, Hebert ve Wright, 1999: 20). Çalışmanın bu bölümünde özelleştirme" ve "yeni kamu işletmeciliği" kavramları açıklanarak, uygulamalarda YKY modelinin etkileri irdelenmiştir.

Özelleştirme

1980'ler ülkelerin Keynesyen yaklaşımdan piyasa ekonomisine doğru yöneldiği yıllar olmuştur. Dünya ülkelerin farklı sosyo ekonomik, politik özelliklere sahip olsalarda kamu hizmetlerinde verimi ve etkinliği oluşturabilmek adına, devletin iktisadi hayattaki etkisini azaltmaya, kamu kesimini küçültmeye ve piyasa ekonomisini geliştirmeye yönelik uygulamalar oluşturmuştur. Dünya ülkeleri farklı öncelik ve gerekçelerle özelleştirmeyi uygulamışlardır. Devletlerin ekonomik krizlerle karşı karşıya geldikleri dönemlerde, gelir elde etmek için özelleştirmeye gereksinim duydukları görülmektedir. Devletler, bu durumda doğrudan ve dolaylı olarak özelleştirmelerden iki türlü gelir elde ederler. Bunlar, sahip olunan iktisadi işletmeleri ve mal varlıklarını satıp doğrudan elde ettikleri gelir, bir de arz edilen hizmetlerin üretimini özel kesime aktarıp dolaylı olarak elde ettikleri gelirlerdir (Şahin, 2021: 166). Gelişmiş ülkeler açısından özelleştirme, ekonomik anlamda etkinliğin, rekabetin ve verimliliği artırmanın, kamu finansman açıklarını azaltmanın araçlarından biri iken; gelişmekte olan ülkeler için özelleştirme kamuda olan yapısal dengesizliklerin ortadan kaldırılması, kamudaki finansman açıklarını azaltmanın ve enflasyonu azaltmanın aracı olarak kabul edilmiştir. Bu anlamda özelleştirme faaliyetleri günümüzde önemini koruyan bir aktör haline gelmiştir. Özelleştirme kavramı akla ilk olarak Kamu İktisadi Teşebbüsleri'ni (KİT) getirmesine rağmen konusu ve kapsamı KİT'lerin özelleştirilmesini aşmaktadır. Özelleştirmenin kapsadığı konular şu şekildedir (Kudubeş ve Egelı, 2021: 75):

- ✓ Sosyal mallar içerisinde fiyatlandırılmaları söz konusu olabilenlerin fiyatlandırılması,
- ✓ Fiyatlandırılmaları mümkün olmayan malların arzının özel sektöre bırakılması,
- ✓ Deregülasyon,
- ✓ KİT'lerin özelleştirilmesi.

Özelleştirme uygulamaları birçok ülke tarafından uygulanmakta olan faaliyetlerdir. Çalışmanın bu başlığında, özelleştirme kavramı açıklanarak, nedenleri, amaçları, fayda ve sakıncaları incelenmiştir (Coşkun, 2017: 85).

Özelleştirme Kavramı

İng. Privation; Fr. Privatisation olarak ifade edilen özelleştirme kavramı dar anlamda, sermayesinin kısmen veya tamamen devlete ait olduğu girişimler ile, devlete ait olan payların kısmen veya tamamen özel kişi ya da kuruluşlara satılmasıdır. Geniş anlamda ise, ekonomik etkinlikleri açısından sınırlandırılmış ve küçültülmüş bir devlet, serbest piyasa ekonomisi uygulamasının önündeki tüm engellerin kaldırıldığı ekonomik ve toplumsal düzen oluşturmaya dönük, karar, eylem ve faaliyetlerin tamamıdır (Bozkurt ve Ergun, 2014: 193). Özelleştirme, faktör mobilitesi ve milli üretim mobilitesini doğrudan etkilemesi bakımından esas olarak iki sonuç ortaya çıkarır. Bunlardan ilki KİT mülkiyetinin kamudan özel kesime transfer edilmesi, diğeri ise finansal varlıkların özel kesimden kamu kesimine transferidir. Buradan hareketle özelleştirme, kamu mülkiyetinde olan işletmelerin kısmen ya da tamamen özel sektör iştiraklerine satılması olarak tanımlanır (İleri, 2014: 150). Yapılan tanımlardan hareketle, özelleştirme bütünsel anlamda devletin iktisadi faaliyet ve çalışmalarının sınırlandırılmasını ve ekonomide piyasa aktörlerinin etkili hale getirilmesine yönelik bir kavramdır. Özelleştirme piyasa ekonomilerine işlerlik ve etkinlik kazandırmayı amaçlar. Devletin müteşebbis olarak, ekonomide var olması neticesinde oluşan kamu girişimciliklerinin yönetimini ve mülkiyetinin özel kesime devredilmesidir (Tandırcıoğlu, 2002: 198).

Özelleştirme, yalnız kamu mal ve hizmetlerinin satışı değil aynı zamanda rekabet oluşturma, piyasada liberalleşmeye, piyasa mekanizmalarına işlerlik sağlama, kamu kesiminin performansını artırma gibi çok çeşitli kuramlardan oluşur. Özelleştirme üç şekilde uygulanmaktadır. Mülkiyeti kamuda kalarak birtakım kamu hizmetlerini özel kuruluşlara yaptırmak. Söz gelimi temizlik işlerinin özel kuruluşlara aktarılması. İkinci yöntem, kamu eliyle üretilen mal ve hizmetlerin sübvansiyonlarının kaldırıldığı, tüketicilerin ekonomik gücüne göre bu hizmetlere katkı sağlanması. Üçüncüsü ise, kamu tarafından tekel niteliğinde üretilen mal ve hizmetlerin tekel özelliğini kaldırarak, özel sektöre açılması ve piyasa şartlarına bırakılması (Aksoy, 1994). Yapılan tanımlar incelendiğinde genel olarak özelleştirmenin, kamu kesiminin iktisadi hayattaki rolünün sınırlandırılması olarak ifade edilebilir.

Özelleştirme Yöntemleri

Özelleştirmede başarı elde edilebilmesi için giderin düşük olması, elde edilen kaynakların verim ve refah artırıcı yatırım sahalarında kullanılması ve bu yatırımlardan elde edilen faydadan daha çok fayda sağlayan çalışmalar yapılmalıdır (Tüleykan ve Erdem 2023: 32). Özelleştirme, uygulamada birçok yöntemin söz konusu olması ile birlikte, genel olarak iktisadi literatürde bilinen ve en yaygın kullanılan özelleştirme yöntemleri şu şekilde sıralanabilir (Güler, 2006: 21-36, Eryiğit ve Yörükoğlu, 2012: 153-161):

İhale Yöntemi

İhale yöntemi, kamu hizmetlerinin yürütülmesinde piyasada rekabet ortamından faydalanmayı mümkün kılmaktadır. Bu şekilde ihaleyi kazanmak isteyen rakip firmalar arasında maliyet ve kalite açısından yarışma durumu söz konusu olmaktadır. Bu yöntem ilk olarak yemek, temizlik ve benzeri hizmetler sözleşme ortamında müteahhitlere verilirken, sonra doğrudan üretime dair hizmetler de sözleşme ortamında ihale yöntemi ile firmalara verilmeye başlanmıştır.

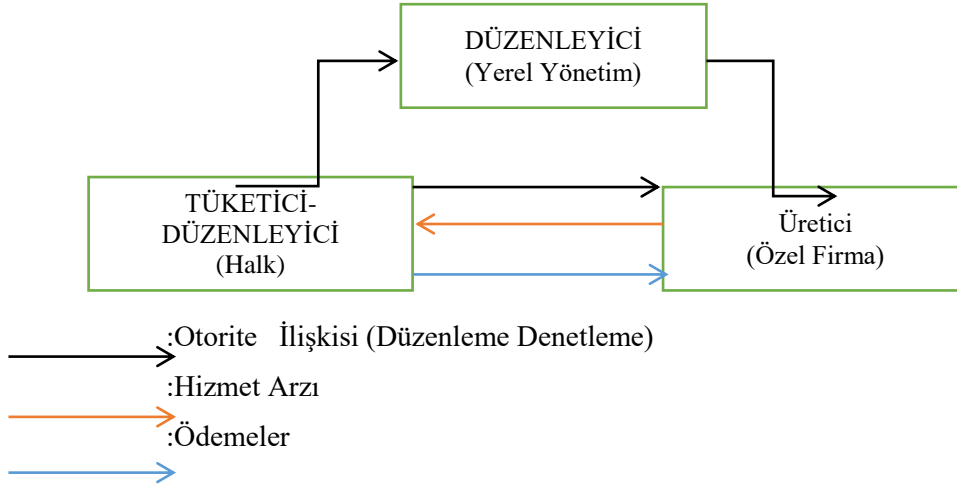
Mahalli idarelerce yerine getirilen yol, sokak, cadde yapımı, onarımı, park düzenleme çalışmaları, otopark yapımı, gibi hizmetler büyük ölçüde ihale yöntemi ile özel sektöre yaptırılabilir hizmetlerdir

Çeşitli kamu kuruluşlarının ihtiyaçları olan malları özel sektörden ihale yöntemiyle satın almaları yine yöntem kapsamında ele alınmaktadır. Demirbaş temini, yiyecek ve giyecek satın alımları bu yöntemle örnek teşkil etmektedir.

İmtiyaz Yöntemi

İmtiyaz, doğal tekellerin olduğu, üretim faaliyetlerinde uygulanmaktadır. Su, elektrik, demiryolları gibi sanayi alanlarında ölçek büyümesiyle şirketin maliyetinin azalması ile oluşan doğal tekelleşmenin söz konusu olduğu

üretim alanları, imtiyaz sözleşmesi ortamında özel kesime devredilmektedir. Hizmetin büyük ölçekte gerçekleşmesi, maliyetlerin azalmasına ve doğal tekelin ortaya çıkmasına yol açmaktadır.

Şekil 1: İmtiyaz Yönteminde Hizmet Unsurları Arasındaki İlişkiler

Kaynak: Bozlağan, 2004: 267

İmtiyaz yönteminde, hizmette taraf teşkil edenler arasındaki ilişki açısından bir takım özellikler bulunmaktadır. Şekil 1’de de ifade edildiği gibi yerel yönetim, “düzenleyici” rolünde iken, yerel halk “tüketici-düzenleyici” şeklinde iki farklı pozisyondadır. Yerel halk, bir taraftan imtiyaz ile özelleştirilen hizmetten direkt faydalanan kesim olarak “tüketici” iken, diğer taraftan hizmet ile ilgili talep, şikayet ve beklentilerini hem yerel yönetim birimine ve hem de ilgili özel işletmeye bildirerek bir noktada (denetleme anlamında) düzenleyici rolündedir.

Yap-İşlet-Devret Yöntemi

Yap-işlet-devret, çok bilinen ve uygulanan bir yöntemdir. Sermayenin yeterli olmadığı durumlarda, devletin yeterli yatırımları gerçekleştiremediği durumlarda mal-hizmet üretimi için gereken yatırımları yapan özel firmaya, aynı zamanda bir süre için o faaliyet alanına ait gelirler verilmektedir. Kısaca, kamuya ait gayrimenkullerde özel kesimce hizmet birimi oluşturulması, sözleşmede yer alan süreler içinde özel kesim tarafından işletilmesi, süre bitiminde hizmet biriminin tüm varlığıyla karşılıksız kamu idaresine geçmesi esastır.

Kiraya Verme

Kiraya verme yöntemi esas olarak hizmetin sunulabilir sürece getirilmesi için gereken sermaye harcamaları, tesislerin tamamlanması yerel yönetimce üstlenilmekte, hizmetin sunma sürecinin yönetimi ise farklı bir kuruluşa bırakılmaktadır. Yerel yönetimler belirli bir müddet içinde düzenlenen sözleşmeye göre, tesisleri, ilgili donanımı belirlenen bir ücret için kiralamakta veya söz konusu hizmetin gelirinden belli bir pay ödenmesi sırasında, hizmetin işletilmesine dair sözleşmeler yapılmaktadır.

Kiralama Yöntemi

Devlet, mülkiyet devri olarak satamadığı KİT'leri bu şekilde belli müddet için özel sektöre devredip, özel sektör çalışmalarını, kendi elemanlarıyla devam ettirmektedir. Yöntemde karı olmayan ve verimsiz kamu iktisadi kuruluşları, kar etmesi için özel sektöre kiraya verilmektedir. Türkiye’de 10.06.1985 tarih, 3226 sayılı Finansal Kiralama Yasası kapsamında KİT'ler, en az dört yıllık için Türk ya da yabancılara kiralanabilirler.

Fiyatlandırma Yöntemi

Fiyatlama yöntemi ile daha önce bedelsiz şekilde sunulan bir takım mal ve hizmetlerin belli bir bedel ödenmesi karşılığında sunulmasıdır. Bu şekilde özel kesim piyasaya girme açısından motive olmuş olacaktır (Aktan, 1987). Kamusal mal ve hizmetlere ait fiyatların piyasanın düzeyine çıkarılması, yani fiyatın maliyetle bir miktar kârı da kapsaması, yerel mal ve hizmetlerin de piyasalaşmasına yönelik ilgi ortaya çıkacaktır.

Kupon (Vacuher) ve Sübvansiyon Yöntemi

Kamu kesimi, kamusal hizmetler için gereken finansman desteğini temin eder. Fakat, hizmetleri yapılacak bir sözleşme ile belirli firmalara vermek yerine, hizmetlerden faydalanacaklara söz konusu hizmetleri satın almaları

için, destek verir. Kupon yöntemi, yarı kamusal olarak ifade edilen ve ücretlendirilmesi mümkün olan hizmetlerin özelleştirilmesinde başvurulan bir yöntemdir. Hizmetten yararlananlar gereksinimleri olan mal ve hizmetleri özel kesimden alırlar, ancak mal ve hizmet bedelinin tamamı veya bir bölümü, parasal değeri olan kupon şeklindeki belgelerle yerel yönetimce kendilerine ödenir.

Satış

Satış yöntemi, hem dünyada hem ülkemizde en çok başvurulan özelleştirme yöntemlerinden biridir. Hatta denilebilir ki satış yöntemi, özelleştirme kavramı ile eşdeğer düzeydedir. Satış yöntemi çeşitli şekillerde gerçekleşmektedir; Blok satış, doğrudan (direkt) satış, hisse senedi yoluyla satış, çalışan ve yöneticilere satış, hibeler ve metotların karışımı şeklindedir.

Yönetim Devri Yöntemi

İşletme hakkı devri şeklinde de tanımlanan yöntem, mülkiyet devrinin değil, bir sözleşme ile KİT'lerin yönetiminin özel sektöre devrini kapsamaktadır. Yönetim devri yöntemi en uygun özelleştirme yöntemlerindedir. Yönetim devri şu şekilde işlemektedir:

- ✓ Devlet, kamu teşebbüsleri ve kurumlarından yönetimi devredilecek olanları ilan etmektedir.
- ✓ Mülkiyet hakkı devlette olmak üzere belirli bir müddet için KİT yönetimi özel kesime geçmektedir.
- ✓ Devlet, yönetimi KİT yönetimini alan özel kişi ve/veya kurumlara KİT'in mali yapısının rehabilitesi için gerekli fon ve kolaylıkları sunmaktadır.
- ✓ Sözleşmeye kimi zaman yönetimi alan kişi ya da şirketin sözleşme bitiminde işletmenin belirli oranda hissesinin verileceği hükmü konulabilmektedir. Şirketi tamamen satın alabileceği maddesi de yer alabilir. Bunlar yönetimi devir alan yöneticinin daha etkin çalışması durumunu ortaya çıkarır.

Yönetim devri yöntemi gelişmiş ülkelerde başarı ile hayata geçirilmekte olup, sözleşme ortamında özelleştirilmeye uygun olmayan KİT yönetimleri tecrübeye sahip, güçlü ve profesyonel kişilere devredilip, özel sektör elinde rehabilite edilerek, satışı uygun hale getirilmektedir.

Özelleştirme Nedenleri ve Amaçları

Zamanla KİT'lerin giderek daha fazla büyümesi, teknolojiye uyum sağlayamamış, fiyatı ve tarife gibi süreçlerdeki gecikmeler, aşırı istihdam gibi sebeplerle işletme açıkları büyümüş üstlenilen yatırımlara yönelik gereken finansmanın borçlanma ile karşılanması bu kuruluşların bütçelerinde önemli yükler oluşmasına yol açmıştır. KİT sübvansiyonları, borçlanmalar açısından kamunun finansman yükünün artmasının önüne geçmek için, teşebbüslerin ekonomide paylarının daraltılması ve verilen sübvansiyonların azaltılarak kendi kendine yeten kuruluşlara dönüşmesi içinde özelleştirme uygulamasına yönelme olmuştur. Bu şekilde, özelleştirme KİT'lerin hazinedeki yükünü hafifleterek, daha rasyonel işletme ve üretim yapısı oluşturacaktır (Yanardağ ve Süslü, 2002).

Kaynak tahsisinin yeterli olmaması, ekonomik darboğazlar, devletin asli görevlerinde görülen yetersizlik, kamu kesiminin ekonomide payının fazla olması, ekonomide verimin azalmasına neden olmuştur. Özel kesimin, kaynaklarını daha etkin ve verimli kullanmada daha başarılı olduğu dikkati çekmiş ve vatandaşa sunulan kamusal mal ve hizmetlerin üretiminin özel kesime devredilmesi ile ekonomik etkinliğin artacağı düşüncesi gündeme gelmiştir (Çetinkaya, 2001: 171). Bu anlamda özelleştirmenin amaçları şu şekilde sıralanabilir (Türk, 2014: 19-21):

- ✓ Serbest piyasa ekonomisini güçlendirmek,
- ✓ Kitlerin genel bütçedeki finansman yükünü azaltmak,
- ✓ Sermaye mülkiyetinin tabana yayılmasını önlemek,
- ✓ Sermaye piyasalarını güçlendirmek,
- ✓ Yabancı sermayenin teşvik edilmesi,
- ✓ Yapılacak olan yatırımların özel sektör eliyle yapılmasını sağlamak,
- ✓ Bütçeye gelir oluşturmak,

Dünyada YKY'nin en güçlü uygulandığı ülkeler İngiltere, Kanada, Avustralya, ABD ve Yeni Zelanda gelmektedir. YKY'nin uygulama ve benimsenmesinde ülkelerin çeşitli özelliklerinden kaynaklı farklılıklar olsa da idare kavramının değişimine neden olan uygulamaların birbirine benzediği dikkati çekmektedir. Öncelikle iktisadi alanda, özelleştirme, deregülasyon ve piyasaları düzenlemeyi (regülasyon) amaçlayan politikalar hayata geçirilip ardından yönetsel alanda değişime yönelik reform çalışmaları başlatılmaktadır (Lamba, 2020: 130). Ekonomi

politikalarının en önemli amacı, etkinliği sağlayarak sosyal refahın artırılmasıdır. Özelleştirme faaliyetlerinden beklenen amaçlar bu şekildedir.

Özelleştirmenin Fayda ve Sakıncaları

Özelleştirmenin hayata geçtiği durumlarda; rasyonel ekonomik kararlar, serbest piyasa ekonomisinin etkin olduğu durumlarda gerçekleşecektir. Kit'ler daha verimli faaliyette bulunacak, ekonomiye olan katkıları artacaktır. Sermaye tabana yayılarak, gelir getirmeyen altın veya taşınmazlara yapılan yatırımlar ekonomiye dahil edilip aktif yatırımlara dönüştürülecektir. Devletin sınırlı kaynakları, öncelikli ihtiyaçlara dönük yatırımlarına ayrılacaktır. Ekonomi canlanarak, verimsizliğin ve durgunluğun önüne geçilecek, tüketicilere kaliteli ürün ve hizmet sunulacaktır (Orkunoglu, 2010: 3).

Özelleştirilen kuruluşlar piyasa taleplerini dikkate alarak faaliyette bulunacağından tüketici talepleri optimal düzeyde karşılanacaktır. Özel firmaların tüketici taleplerini dikkate almaları uygun sayı ve türde üretim yaparak kara geçme ve büyüme düşünceleri ekonomi için önemli ivme teşkil edecektir. Özelleştirme ile serbest rekabet ortamı oluşacak, İktisadi kararlar, serbest bir şekilde ve piyasa göstergeleri dikkate alınarak şekillenecektir (Güney, 2013: 317). KİT'leri mal ve hizmet sunumunda rakip olarak düşünen firmalar, özelleştirme faaliyetleri sonucu çok daha kaliteli ve maliyeti düşük ürünler ile hizmete yönelecektir.

Öte yandan, özelleştirme ile ekonomide piyasa kurallarına işlerlik sağlamak ve devlet tekellerinin kırılması dikkate alınmaktadır. Ancak özel sektördeki bir işletmenin tekel durumunda olmasının sağladığı avantajı kötüye kullanma ihtimali söz konudur. Tekel durumunda olan firmaya bazı yasal sınırlamalar getirilmemesi durumunda, özelleştirme mal ve hizmet tercihinde bulunan tüketicilerin hayat standardında düşüşlere sebep olabilir. Özelleştirmeye, aynı zamanda kamunun KİT'ler vasıtasıyla sunduğu sosyal amaçlı kamu hizmeti zarar görmektedir. Kamu hizmeti sağlayan KİT'ler özelleştirilmenin ardından oluşacak boşluk başka ekonomik önlemlerle tekrar düzenlenmelidir. Özelleştirmenin bir başka dezavantajı da, etkin olmayan üretim çalışmasına son verilmesi ile birlikte kaynakların serbest kalacağı, bunun da sanayi dışındaki vergi mükellefi ve tüketici durumundakileri olumsuz açıdan etkileyeceğidir. Bu durumda üretici ve işgücü kesimi zor durumda kalabilir. Fakat bu tür kuruluşlarda pazar ekonomisine ayak uydurmak ve rekabet yapabilmek için bu tür uygulamaların kaçınılmaz olduğu ortadadır. Özelleştirmenin ardından işsizlikle mücadele için sektördeki sınırlamaların kaldırılması ve çok sayıda küçük işletmenin kurulmasına imkân verilmesi ile yeni iş imkanları oluşturacağı ileri sürülmektedir. KİT'lerin özelleştirilmesi sonucu yönetimi üstelenecek yeni işverene kolaylık olması için Türkiye'de 8.Haziran 1984 tarihli Kanun Hükmünde Kararname ile birlikte sözleşmeli personel statüsü oluşturulmuştur. Bu durum işsizliğe neden olacak faklı bir sakınca olarak düşünülmektedir (Güney, 2013: 318). Özelleştirmenin işsizlikle ilgili büyük problemlere neden olmaması için, hükümetler bu süre zarfında iş ve meslek kaybını çeşitli düzenlemelerle ya da fonlarla karşılamalıdır.

Özelleştirmenin Etkileri

Özelleştirme faaliyetleri, devletler, ekonomiler ve kişi/kurumlar bağlamında değerlendirildiğinde önemli yapısal değişikliklerle sonuçlanan bir süreçtir. Bu bakımdan özelleştirmeler, sosyal, ekonomik, politik, yapısal ve kurumsal yönleri açısından etkileri bulunmaktadır. Bu etkiler şu şekildedir (Yavilioğlu vd.2013:105, Yıldırım, 2014: 38-46)

Sosyo Ekonomik Etkiler

Özelleştirme faaliyetleri sonrasında, işten çıkarmalar söz konusu olmuştur. Diğer bir sorun ise işgörenlerin sendikasılaştırma yoluna gidilmesidir. Kağıt, çimento, petro-kimya ve gübre gibi kurumlarda yapılan özelleştirme sonrasında bölgesel tekellerin ortaya çıktığı, işten çıkarma ve taşeronlaşmalar söz konusu olmuştur (Yayman, 2002: 154). Özelleştirme çalışmaları sonrası dönemde sosyo-ekonomik açıdan en fazla etki gelir dağılımında ve işgücü piyasasında görülmüştür (Yıldırım, 2014: 40).

Finans Alanındaki Etkiler

Finansal alanının gelişmişliği, özelleştirmenin amacına ulaşmasında ve başarılı olmasına rolü büyüktür. Süreçte karşılaşılabilecek politik sorunların belirlenmesi, özelleştirme yönteminin finans sektöründeki potansiyeli göz önüne alarak belirlenmesi, süreçten beklenen sonuca olumlu katkıda bulunacaktır. Öte yandan özelleştirme faaliyetlerinin bir bütün şeklinde finansal sistemde önemli etkileri bulunmaktadır (Yavilioğlu vd, 2013:115).

Politik Etkiler

Özelleştirme, devletin iktisadi ve siyasi alandaki rolünü yeniden tanımlayarak, onu klasik görevlerine yoğunlaştırmak isteyen akımlar için, devletin ekonomik alandaki görevini azaltarak, savunma, sağlık, güvenlik ve eğitim gibi görevlere yoğunlaştıran bir araç olarak düşünülmektedir. Friedman'ın görüşü doğrultusunda devletin

ekonomiye müdahalesinin olmadığı süreçte piyasa ekonomisi tüm aktörleri ile çalışacak, bireysel girişimcilik özgürlüğü ve politik özgürlük de en üst seviyede olacaktır (Yıldırım, 2014: 45).

Geleneksel Kamu Yönetimi modeline göre, kamu hizmetleri merkezî idare tarafından sunulmaktaydı. 1980 sonrasında ise popülarite kazanan yaygınlaşan Yeni Kamu İşletmeciliği (YKİ) anlayışı kamu hizmetlerinin sunumunda, şeffaflık, hesap verebilirlik, verimlilik ve etkinlik ilkelere vurgu yapmış ve kamu hizmetlerinin üretilmesi ve sunumunun, özel sektöre devredildiği görülmektedir. Kapsamı, uygulamaya yansımaları ve sonuçları açısından yaygın olarak kabul edilen YKİ, kamu hizmetlerinin sunumunu köklü bir değişikliğe uğratmıştır.

Yeni Kamu Yönetimi İşletmeciliği (YKİ)

YKİ modelinin ana eksenini, geleneksel kamu yönetiminden farklı olarak, vatandaşa sunulan hizmetin bürokratik anlayışın ötesinde, yapılan işlerin sonuçlarının dikkate alınmasıdır. Yani üretilen mal ve hizmetin müşterinin beklentilerini karşılayıp karşılamadığı ile birlikte, verim maliyet, performans gibi kavramlar yönetim sürecinde etkilidir.

İşletmeciliğin genel kabul gören bir tanımı olmaması ile birlikte, işletmecilik bir ideoloji olarak kabul edilmektedir. İşletmecilik kavramı adı altında bir dizi düşünce, değer ve inançlar vardır. İşletmeciliğin dayandığı temel esaslar şu şekildedir (Sözen, 205:57):

- ✓ Toplumsal bakımdan ilerleme ekonomik verimlilikle sağlanır,
- ✓ İletişim ve örgütsel teknoloji, verimlilik artışının sağlanmasında önemlidir,
- ✓ Sayılan teknolojilerin uygulanmasında, üretkenlik ideali ve kontrolü, disiplinli emek gücü gereklidir.
- ✓ Üretkenlik, planlama, uygulama ve ölçme sadece kaliteli ve profesyonel yönetici grubu ile gerçekleştirilir,
- ✓ Bu işlevin yerine getirilebilmesi için yöneticilere hareket alanı oluşturulmalıdır.

YKİ modeli, klasik kamu yönetimi anlayışının eleştirisi üzerinden ortaya çıkmış, Weberyen düşünce yapısının özellikle katı, yasal otorite ve ast-üst ilişkisi kapsamında emir-komuta zinciri esaslı yapıyı kırmayı amaçlamaktadır (Usta ve Bilici, 2021: 2344).

YKİ ve Ortaya Çıkışı

Yeni kamu işletmeciliği (YKİ), işletme ve ekonomi disiplinlerinin karışımı olarak tanımlanabilir (Ömürgönülşen, 2003: 8). YKİ'nin işletme ile olan bağlantısı bürokrasi ötesi yönetim, yeni işletmecilik, girişimci devlet ve mükemmellik anlayışı gibi kavramlarla; ekonomi ile olan bağlantısı ise, vekalet kuramı, kamu tercihi kuramı, işlemler maliyeti kuramlarıdır ve bunlar Yeni Kuramsal Ekonomi başlığı ile bir bütün olarak sunulabilir. Bu kavramlara toplam kalite yönetimi (TKY), özelleştirme, yeni örgütsel ekonomi gibi anlayışlar da eklenebilir (Göçoğlu ve Gündüz, 2020: 3). Genel olarak YKİ ilkeleri beş grupta özetlenmektedir. Bunlar şu şekilde sıralanabilir (Ferlie vd., 1996):

- ✓ Âdem-i Merkezîyetçilik: Örgütsel sürecin odak noktası yetki devridir ve bu açıdan bürokratik kaideleri ortadan yok etmek ve kamu örgütlerini özerk kuruluşlara dönüştürmeyi kapsamaktadır. Amaçlanan yetkiyi yerel yönetimlerle paylaşarak karar sürecini hızlandırmaktır.
- ✓ Müşteri Odaklılık: İşletmeler açısından müşteri odak noktayı oluşturmaktadır ve müşteri gereksinimleri örgütlerin merkezinde bulunmaktadır.
- ✓ Maliyetin Minimize Edilmesi: YKİ'de maliyetlerin aşağı çekilmesi YKİ modelinin ana karakteristik özelliklerindedir ve finansal bakımdan verimlilik yöneticiler bakımından düşünüldüğünde dış kaynak, hizmetlerin özelleştirilmesi gibi süreçler hakimdir. Bu tür uygulamalar ekonomik politikalarının devamı, hesap verebilirlik ve şeffaflık açısından temel teşkil etmektedir.
- ✓ Dış Kaynak Kullanımı: YKY rekabetçi bakış açısına sahiptir ve karşılıklı fayda sağlamak ve maliyetlerin aşağı çekilmesi için kamu ve özel sektör ortaklığını önemsemektedir.
- ✓ Performans Değerleme: Performans ölçümünde standartlarının ne olduğunu ortaya koyan, çıktılarını değerlendiren, ölçen, ödül ve yaptırımları belirten bir uygulamadır.

1970'lerin sonları ile birlikte toplumsal, ekonomik ve siyasal bir takım sorunların aşılmasında liberal yaklaşım tekrar bir çıkış yolu olarak düşünölmeye başlanmıştır. Klasik yönetim yaklaşımının yetersizliklerine çözüm için ortaya atılan paradigma YKİ olarak tanımlanmıştır. YKİ, yemel ilke ve değerler bakımından klasik yönetimden önemli farklılıklara sahiptir. Söz gelimi kamu yönetiminde piramit şeklinde var olan örgütlenme şekli yatay örgütlenmeye dönüşmüştür. Ayrıca hiyerarşik yapıda ve planlı karar süreçlerden temel faaliyet ve operasyonel

hizmetlerdeki ayrıma, sosyal hizmetlerin bütün olarak verilmesinden belli hizmetlerin esnek olarak verilmesine, kamusal harcamalarda maliyetlerin aşağı çekilmesine, devlet tarafından mal ediniminden devletin yönetiminin gerçekleştirdiği mallara yönelim söz konusu olmuştur (Uysal, 2020: 122) YKİ'nin, ortaya çıkışı, dünyada dört önemli gelişme ile ilişkilidir. Bunlar (Hood, 1991):

- ✓ Gelir düzeyi ve dağılımındaki değişiklikler, vergi bilincine sahip seçmen sayısının artırması,
- ✓ Yirminci yüzyılın sonlarındaki Kondratiev döngüsünün ("postendüstriyelizm", post-Fordizm") öncü teknolojileri, aralarındaki geleneksel engelleri ortadan kaldırmaya çalışan sosyo-teknik sistemdeki gelişmelerle ilişkili kamu sektörü çalışması ve özel sektör çalışması,
- ✓ Kilit grupların yoğun kamuoyu yoklaması yoluyla kamu politikası oluşturmaya yönelik, yeni bir kampanya teknolojisinin ortaya çıkışı,
- ✓ Kamu politikasında "devletçi" ve tek tip yaklaşımlarından daha beyaz yakalı, sosyal olarak heterojen ve daha az hoşgörülü bir nüfusa geçiştir.

Yaşanan gelişmeler neticesinde kamu yönetimleri küresel çapta daha demokratik ve liberalleşmiştir. Bu sebeple YKİ'nin demokrasi ve liberalizm açısından düşünüldüğünde esas olarak iki yönlüdür (Kurun, 2017: 87).

YKİ'nin Temel Değerleri

YKİ birtakım temel ilke ve değerlere sahiptir. Bunlar şu şekilde sıralanabilir (Karcı, 2004: 50-51):

- ✓ YKİ; kamu tercihi teorisi, işlem maliyeti ekonomisi ve agency kuramlarına göre temellendirilmiştir. Bu modellerin dikkate alınması işletmecilik anlayışında esas olan verimlilik, fayda, ekonomi, sonuçların değerlendirilmesi gibi işlevsel ideallere karşı işletmeci anlayışta bir saplantı olarak nitelendirilmektedir. YKİ yaklaşımına göre, yönetim, hizmetleri doğrudan sunmanın dışında özel sektör örgütlerince üretilmesini sağlamalı, bu sebeple kamu yönetimi ve özel sektör arasında yakın olmalıdır.
- ✓ YKİ, kamu örgütlerinde ekonomik değerleri daha fazla önemsemekte, diğer değerlere oranla ekonomik değerlere daha fazla yer vermektedir. Hakkaniyet, katılma, eşitlik ve yurttaşlık gibi değerlerse ikinci plana itilmektedir.
- ✓ Özelleştirme faaliyetleri ile, vatandaşlara kamu hizmeti olarak sunulan hizmetler "ürün" haline dönüştürülmüştür. Netice olarak piyasa değerlerinin egemenliği ortaya çıkmıştır.
- ✓ YKİ siyasetçilerin ve kamu yöneticilerinin rollerinde iki tür değişiklik sunmaktadır. Birinci ve klasik olan rolleri "halkın temsilcisi olma rolü" ikincisi ise "çağdaş yöneticilik"tir. Klasik anlayışa göre bürokrasi, siyasetçiler karşısında kamu yönetiminin tarafsızlığını ve sürekliliğini sağlarken, YKİ siyasetleri bürokratlar üzerinde egemen kılıp, halkın temsilcisi olma rolleri ile birlikte profesyonel yönetici olmaları, bürokratların profesyonel yönetici şeklinde siyasilerle göreve gelip görevden ayrılması esasını dikkate almaktadır.
- ✓ YKİ, serbest piyasa dinamiklerinin kamusal alana güçlü bir şekilde girişinin unsurlarındandır. Kamusal alana bu giriş, tüm siyasal değerleri tehdit etmiş, YKİ'nin, demokratikleşmiş topluma yönelik siyasal değerler oluşturma düşüncesinin karşısı olduğu ifade edilebilir.
- ✓ YKİ yükselişi ile, politikacılar, özel sektör danışmanlarını kamu kuruluşlarında görevlendirmeye başlamış bu girişimlerle profesyonelleşmeye Yönelme olmuştur. YKİ, işletmecilik bilgisine gereksinim duymuş, danışmanların kamuda görev almaları kaçınılmaz olmuştur.

Süreç odaklı kamu kuruluşunun yerini yavaş yavaş, özel sektör yönetim tekniklerini benimseyen ve uygulayan piyasa rekabetine ayak uydurmaya çalışan, sonuç odaklı kamu işletmesi devr almaktadır. YKİ değişimin en iyi yolu değildi, hatta, tehdit edici bir paradigma rolünde idi. 1970'lerdeki krizin ardından tarihsel bir değişimle YKİ, devlet kontrolünden serbest piyasa ekonomisine yönelen dönüşüm olarak tanımlanmıştır (Bilici ve Pekküçükşen, 2022: 659).

Yeni Kamu İşletmeciliğinden (YKİ) dünyada, özellikle, 80 sonrası reformları etkilediği görülmektedir. OECD raporları dikkate alındığında, reformların ana özellikleri şu şekilde sıralanabilir (Coşkun, 2004:133)

- ✓ Yetki aktarımın sağlanması ve esnek yapı oluşturma,
- ✓ Performans değerlendirme, denetim ve hesap verebilirliğin sağlanması,
- ✓ Rekabet edebilirlik ve seçim serbestisi,
- ✓ Vatandaş talep ve beklentilerine göre şekillenen hizmet sunumu,

- ✓ İnsan kaynakları yönetiminin etkinleştirilmesi,
- ✓ Bilgi iletişim ve teknolojisinin verimli kullanımı,
- ✓ Regülasyonların kalitesini artırma ve etkinliğini sağlama,
- ✓ Yönetimin merkezde izleme ve gözetme kapasitesini yükseltme.

Kavram olarak YKİ tartışmalı, anlamı üzerinde uzlaşılammış bir halde iken genel kamu kurumlarının yönetim, rapor ve hesap verebilirlik süreçlerinin özel sektör metotlarına aktarılması olarak açıklanabilir (Yerlikaya ve Altan, 2022). Yapılan tanımlara ve açıklamalara dikkat edildiğinde, YKİ'nin, ekonomik, siyasal ve teknolojik faktörlerden beslendiği dikkati çekmektedir.

YKY'NİN TEMEL ARGÜMANLARINDAN ÖZELLEŞTİRME VE YKİ'NİN UYGULAMAYA YANSIMALARI

Dünya ülkelerinin bu yüzyılın başında yoğun bir şekilde uyguladıkları devletleştirme politikalarını, 1980'li yıllara gelindiğinde, devletin aşırı büyümesi, hantallaşması ve verimsizleşmesi gibi eleştiriler karşısında, reform arayışlarına girmişler ve bugün dahi fenomen olma özelliğini koruyan özelleştirme ve yöntemlerine yönelmişlerdir. Özelleştirme ile ilgili birçok tanım söz konusu olmakla birlikte en genel ifade ile kamu yönetiminin küçültülmesi olarak belirtilebilir (Aykaç, 1999: 2). Özelleştirmenin hızlı bir şekilde geniş bir kullanım alanına sahip olmasının nedenleri altında, kamu girişimlerinde yaşanan olumsuzluklar görülmektedir. Batılı ülkelerde büyük ölçekte kamu kuruluşlarının var olmasına rağmen, mal ve hizmet satma sürecinin çoktan bittiği görülmektedir. Halbuki, daha evvel kamu girişimlerinin oluşturulma nedenleri piyasada görülen iflaslar, ekonomik açıklıkların giderilmesi için alternatifler yaratmak, ekonomik planlamanın merkezileşmesi ve ekonominin yapısının kapitalizmden sosyalizme kaydırmak şeklinde belirtilebilir (Özer ve Önen, 2014: 190).

Özelleştirmenin amacı serbest piyasaya işlerlik kazandırmak için kamu iktisadi işletme veya teşebbüslerinin mülkiyetinin kısmen ya da tamamen özel kişi/kurumlara devredilerek özel işletme veya teşebbüs statüsüne dönüştürmektir (Doğan, 1995: 66).

Özelleştirilmiş iletişim, aşırı bilgi yüklenmesini azaltma ve müşteri kararlarına yardımcı olma potansiyeline sahiptir. Özelleştirmeden kaynaklanan ürünler, kalıcı müşteri ilişkilerinin temel taşı oluşturmaktadır (Ansari ve Mela, 2003).

Özelleştirmenin felsefesi, devletin, asli görevleri olarak belirtilen adalet ve güvenliğin sağlanması adına harcamalar ile özel sektörde yüklenilemeyecek altyapı yatırımlarına yönelerek, ekonominin pazar mekanizmaları tarafından yönlendirilmesidir (Ö.İ.B, 2024).

Süreçte amaçlanan sadece devletin iktisadi hayattaki rolünü azaltmak değil, ekonominin tamamen serbest piyasaya aktarılması olmayıp bununla birlikte sosyal, mali ve siyasal değişimlerde yaratmaktır (Zengin, 1999: 29).

Özelleştirme aynı zamanda mali amaçlarla uygulanan bir modeldir. Devlet işletmelerinin zararlarını ortadan kaldırmak ve devlete gelir sağlamak gibi unsurlar bu süreçte harekete geçiren faktörlerdir. Yine sermayenin geniş tabana yayılmasını ve gelir dağılımının daha adil olmasının sağlanması gibi sosyale amaçları kapsamaktadır (Kaya vd., 2010: 88).

Tarihsel açıdan bakıldığında, YKİ, genel olarak şu gelişmelerin bir ürünü olduğu söylenebilir (Leblebici, Ömürgönülşen ve Aydın, 2002: 130):

- ✓ Vatandaşa sunulan kamusal hizmetlerdeki verimsizlik ve lüzumsuz harcamalar giderek artan tepkilere yol açmıştır.
- ✓ Yaşanan mali kriz, vatandaşlardaki memnuniyetsizlik kamuda yeni arayışlara neden olmuştur.
- ✓ Yeni arayışlar hem siyasal hem ekonomik açıdan yeni yaklaşımların ortaya çıkmasına neden olmuş, özelleştirme, deregülasyon çalışmaları gündeme gelmiştir.
- ✓ Özel sektöre ait yönetim tekniklerinin kamu sektörüne transferi hız kazanmıştır.
- ✓ Kamu kurumlarında yönetici kadro, uzun vadede planlama, misyon ve sonuç odaklı bütçe uygulamalarına yönelmiş ve performans denetimine bağlılık azalmıştır.

YKİ reformları, yirminci yüzyılın son çeyreğinde, Avustralya, Yeni Zelanda, Büyük Britanya ve Amerika Birleşik Devletleri gibi gelişmiş demokrasilerde ilk olarak görülmeye başlamıştır. Bu reformların siyasi bakımdan önemi, yönetim uygulamalarında görülen değişikliklerle birleştiğinde, kamu yönetiminin çalışma yöntemini dönüştürmüş olmasıdır (Bayansar ve Uzun, 2022: 1841). Özelleştirme ve YKİ modelleri, YKY anlayışının beraberinde getirmiş

olduğu, daha piyasa temelli yapıda olan, aynı zamanda katı bürokratik kural ve kaidelerden uzak, verimi ve etkinliği amaçlayan düşünce ve uygulamalardandır.

SONUÇ

YKY 1980'li yıllardan itibaren, ekonomik krizler, kamu hizmetlerinde görülen verimsizlik ve hantallık gibi eleştiriler neticesinde, kamu yönetiminde bir paradigma olarak, geleneksel kamu yönetimi felsefesinin ilke ve değerlerinden daha farklı bir yönetim düşüncesi ile ortaya atılmıştır.

YKY düşüncesi oluşturan argümanlardan, özelleştirme ve çeşitli yöntemlerle devletin küçültülerek, piyasa ekonomisinin uygulamaları, ilke ve değerlerinin kamu kesiminde de kullanılması, halka hesap verebilen, şeffaf yapıda ve bürokratik örgüt yapısından uzak kamu yönetimi amaçlanmaktadır.

YKY, bu uygulamalarla, tarihsel süreç içerisinde geçirdiği değişim ve dönüşümlerle, birçok dünya ülkesinde benimsenmiş ve yönetsel ilke ve değerlerin kamu kesiminde yer almasını sağlamıştır. Bu uygulamalardan biri de özelleştirmedir.

Özelleştirme yöntemleri her biri farklı amaç ve gerekçelerle uygulanan yöntemler olup, yapılması düşünülen özelleştirme çalışmalarında sektör açısından detaylı ve güçlü fizibilitelere yapılmalı en uygun yöntem seçilmelidir.

Özelleştirme faaliyetlerinin yeterli olmamasının bir diğer sebebi ise, özelleştirme ile ilgili süreçten kamuoyunun yeterli bilgiye sahip olmamasıdır. Serbest piyasanın oluşumu için uygun zemin hazırlanırken diğer yandan da KİT'lerin yeniden günün gerektirdiği koşullar kapsamında düzenlenmesi gereklidir. Bu noktada halk özelleştirme ve varılmak istenen hedefler konusunda bilgilendirilmelidir.

Özelleştirme çalışmaları ile amaca ulaşabilmede için giderlerin oldukça düşük olması, sahip olunan kaynakların verimli alanlarda kullanılması ve bu arada yatırımlardan elde edilenlerin toplumsal refahı artırıcı şekilde değerlendirilmesi gerekmektedir. Devlete ait ekonomik malların özelleştirme sonrasında daha verimli, başarılı ve etkili yönetimi gerçekleştirilmelidir.

Kamu kesimi için yönetimi yük ve zaman alıcı diğer taraftan ülkede refah artırıcı niteliği olacağı düşünülen, kamu malları özelleştirilmelidir. Fakat bu özelleştirme sürecinde kamu malının niteliklerine uygun olan yöntem seçilmeli ve gerekirse çeşitli teşviklerle desteklenmelidir.

Özelleştirmenin ruhunda kamu mallarının serbest piyasa şartlarında daha etkin çalışacağı görüşü hakimdir. Özelleştirmenin amaçlarının ve hedeflerinin bu doğrultuda şekillenmesi gerekmektedir. İşletmecilikle geleneksel kamu yönetimi kapsamında gerçekleştirilen toplumsal görev olarak tanımlanan kamu hizmetlerinin piyasa mekanizmalarına aktarılması ve kaynak kullanımı sürecinde etkinliğin sağlanarak verim elde edilmesi ve yönetim süreçlerinin iktisadi bakımdan düzenlenmesi hedeflenmiştir. Bu noktada örgüt yönetimlerinde kaynak israfının önüne geçilerek hızlı, şeffaf, hesap verebilir ve bürokratik kural ve kaidelerden uzak yönetim modeli yaratılmaya çalışılmıştır. Özel kesim yönetimi ya da piyasa mekanizmalarının ilke ve değerleri bu süreçte geleneksel yönetim modellerinin uygulamalarını yerinden etmiş ve bugün birçok dünya ülkesince tercih edilen ve uygulanan yeni bir felsefe yaratmıştır. Özelleştirme ve YKİ uygulamaları bu felsefenin birer ürünüdür.

KAYNAKÇA

Al, H. (2002). Bilgi Toplumu ve Kamu Yönetiminde Paradigma Değişimi. Ankara: Bilim Adamı Yayınları.

Aksoy, Ş.(1994). Türkiye'de Özelleştirme, Aykut Polatođlu (Ed). Özelleştirme Tartışmaları, Ankara: Bağlam Yayınları.

Aksoy, A. Ş. (1998). Yeni Sağ, Kamu Yönetimi ve Yerel Yönetim: Eleştirel Bir Yaklaşım. Çağdaş Yerel Yönetimler, (7)1, 3-13.

Aktan, C.C. (1987). KİT'ler ve Özelleştirme. İzmir: Bilkom Yayınları.

Ansari, A., & Mela, C. F. (2003). E-Customization. *Journal of Marketing Research*, 40(2), 131-145

Arap, İ. & Levent, Y. (2006). Yeni Kamu Yönetimi Anlayışının Yeni Kurumu: Kamu Görevlileri Etik Kurumu Kamu Görevlileri Etik Kurumu. *Amme İdaresi Dergisi*, 39(2): 51-69.

Aydın, A. H. (2016). Kamu Yönetimine Giriş. Ankara: Seçkin Yayınları.

Aykaç, B. (1999). Türkiye'de Kamu Yönetiminin Küçültülmesi, Yerel Yönetimler ve Yerel Demokrasinin Amaçları. *Gazi Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1(1), 1-12.

- Bayansar, R., Uzun, H.(2022). Kamu Yöneticilerine Etkileri Açısından Yeni Kamu İşletmeciliği Yaklaşımından Kamu Değeri Yönetimi Yaklaşımına Geçiş. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 57(3), 1836-1858.
- Bilgiç, V. (2003). "Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı ". Balcı A, Nohutçu A., Öztürk N.K. ve Coşkun B. (Ed.), Kamu Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar, Ankara: Seçkin Yayınları.
- Bilici, G., & Pekküçükşen, Ş. (2022). Yeni Kamu (Yönetimi, İşletmeciliği, Hizmeti). *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 24(43), 655-669.
- Bozkurt, Ö. & Ergun T. (2014). Kamu Yönetimi Sözlüğü. Seriyeye Sezen (Ed.). Ankara: TODAİE Yayınları.
- Bozlağan, R. (2004). Belediye Ekonomik Girişimleri ve Özelleştirme. Yılmaz, A. & Ökmen, M., (Ed.). Kuramdan Uygulamaya Kamu Yönetimi. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Brudney, J. L., Hebert F. T. & Wright D. S.(1999). Reinventing Government in the American States: Measuring and Explaining and Explaining Administrative Reform. *Public Administration Review*, 59(1), 19-30.
- Coşkun, S.(2004). "Kamu Reformları: Değişim ve Süreklilik", Acar, M., Özgür, H., der., içinde Çağdaş Kamu Yönetimi-II, Ankara:
- Coşkun, M. B. (2017). Özelleştirme Düşüncesinin Türk Kamu Yönetiminde Devletin Etki Alanının Şekillenmesindeki Yeri ve Önemi. *Sosyal Ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 9(2), 81-91.
- Çetinkaya, Ö. (2001). Türkiye’de Devlet İşletmeciliği ve Özelleştirme, Ankara: Ekin Yayınları
- Çevikbaş, R. (2012). Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı Ve Türkiye Uygulamaları. *Ekonomi Ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 9-32.
- Doğan, M. (1995). İşletme Ekonomisi ve Yönetimi. İzmir: Anadolu Matbaacılık.
- Eroğlu, H. T. (2010). Yeni Kamu Yönetimi Anlayışının Türk Kamu Personeli Yönetimine Etkisi. *Uluslararası Yönetim İktisat Ve İşletme Dergisi*, 6(12), 225-233.
- Eryiğit, B. H., & Yörükoğlu, F. (2012). Yerel Yönetimlerde Özelleştirme Yöntemleri Ve Hukuksal Altyapı- Methods Of Privatization And Legal Infrastructure On Local Governments. *Öneri Dergisi*, 10(37), 151-165
- Eryılmaz, B. (2014). *Kamu Yönetimi*. İstanbul: Umuttepe Yayınları.
- Ferlie, E., Ashburner, L., Fitzgerald, L. ve Pettigrew, A. (1996). The New Public Management in Action. Oxford: Oxford University Press.
- Göçoğlu, V., & Gündüz, O. (2020). Kamu Yönetimi Reformlarını Yeni Kamu İşletmeciliği Bağlamında Okumak. *Ekonomi İşletme Siyaset Ve Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 6(1), 1-16.
- Ömürgönülşen, U. (2003). Kamu Sektörünün Yönetimi Sorununa Yeni Bir Yaklaşım: Yeni Kamu İşletmeciliği, In Çağdaş Kamu Yönetimi 1 , Ankara: Nobel, 3-44.
- Güler, C. (2006). Özelleştirmenin Ekonomik Boyutu, Karşılaşılan Sorunlar Ve Çözüm Önerileri: Sedaş Örneği. (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Güney, S. (2013). Türkiye’de Özelleştirmenin Maliyetler Üzerine Etkisi: Konya Şeker Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi Örneği. *Niğde Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(1), 314-327
- Hood, C. (1991). "A Public Management For All Seasons". *Public Administration*, 69 (1), 1, 3-19.
- Karcı, Ş. M. (2008). Yeni Kamu İşletmeciliği Yaklaşımının Temel Değerleri Üzerine Bir İnceleme. *Akdeniz İİBF Dergisi*, 08(16), 40-64.
- Kaya, M. D., Buladi Çubukcu, B., Güzel, D., Haşiloğlu, A., & Demirtaş, M. F., (2010). Özelleştirme Süresi Öncesi Yaşanan Kriz Döneminde Ilıca Şeker Fabrikası Çalışanlarının Mesleki Stres Düzeylerinin İncelenmesi. *Akademik Fener Balıkesir Üniversitesi Bandırma İ.İ.B.F Dergisi* , vol.0, 85-93.
- Korkut, G., Kürşat, O., & Tetik, A. (2015). Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı İle Değişen Kamu Hizmeti ve Türkiye İş Kurumu. *İş Ve Hayat*, 1(2), 107-135.
- Kudubeş, İ. E., & Egeli, H. A. (2021). Seçilmiş Ülkeler Üzerinden Dünyada Özelleştirme Uygulamaları: 1980 - 2015. *Uluslararası Sosyal Ve Ekonomik Çalışmalar Dergisi*, 2(1), 73-88

Kurt, M. & Uğurlu, Y.Ö. (2007). Yeni Kamu Yönetimi Ve Yeni Kamu Yönetimi Yaklaşımının Gelişiminde Avrupa Birliği'nin Rolü: İlerleme Raporları İçerik Analizi . *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9 (2), 81-109.

Kurun, İ. (2017). Yeni Kamu İşletmeciliği Yaklaşımının Kamu Hizmetlerinin Sunulmasına Etkisi: Belediyeler Örneği. *Bartın Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(16), 85-106.

Lamba, (2015). Türkiye'de Yeni Kamu Yönetimi Anlayışının Yansımaları: Hükümet Programları Üzerinden Nitel Bir İnceleme. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 20(1), 127-141.

Leblebici, D. N., Ömürganülşen, U., & Aydın, M. D. (2001). Yeni Kamu İşletmeciliği Yaklaşımında Önemli Bir Araç: Toplam Kalite Yönetimi. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19(1), 123-135.

İleri, H. (2014). Türkiye'de Özelleştirme. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 1(1), 149-162.

Orkunoglu, I. F. (2010). Özelleştirme Ve Alternatifleri. *Akademik Bakış Dergisi*, 22, 1-22.

Ö.İ.B, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı, 2024, Özelleştirmenin Felsefesi.

Özer, M.A. (2005). Yeni Kamu Yönetimi: Teoriden Uygulamaya. Ankara: Platin Yayınları.

Pfiffner, J.P. (2004). Traditional Public Administration versus The New Public Management: Accountability versus Efficiency, Published in *Institutionenbildung in Regierung und Verwaltung: Festschrift für Klaus König, A. Benz, H. Siedentopf, and K.P. Sommermann*, eds. (Berlin, Germany: Duncker & Humboldt, 443-454

Robinson, M. (2015). From Old Public Administration to the New Public Service, The new public management, Global Centre For Public Service Excellence.

Sözen, S. (2005). Teori ve Uygulamada Yeni Kamu Yönetimi. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Şahin, S. (2021). Neoliberal Politikalar Ve Türkiye'de Özelleştirme Uygulamaları. Necmettin Erbakan Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 3(2), 160-176.

Şat, N. (2009). Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı: Weber Bürokrasisinin Sonu Mu?". *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2, 93-108.

Tandırcıoğlu, H. (2002). Geçiş Ekonomilerinde Özelleştirme. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(3), 198-226.

Tortop, N., İsbir, E. G., Aykaç, B., Yayman, H. & Özer, M. A. (2007). Yönetim Bilimi, Ankara: Nobel Yayınları.

Tüleykan, H., & Erden, B. (2023). Türkiye'de Özelleştirme Üzerine Bir İnceleme. *Uluslararası İktisadi Ve İdari Çalışmalar Dergisi*, 1(1), 29-49

Türk, Y. Z. (2014). Türkiye'de Özelleştirme Uygulamalarının Analizi. (Uzmanlık Tezi). Kalkınma Bakanlığı, Yıllık Programlar Ve Konjonktür Değerlendirme Genel Müdürlüğü

Usta, S. & G. Bilici (2021). Yeni Kamu İşletmeciliği Anlayışının Unsurları Ve Düşünsel Arka Planı. *International Journal Of Social, Humanities And Administrative Sciences*, (7)46, 2341-2351

Uysal, U. (2020). Klasik Kamu Yönetiminden Yeni Kamu İşletmeciliği Ve Post-

Yki'ye Kamu Hizmetlerinin Değişimi Ve Dönüşümü Üzerine Bir Değerlendirme. *International Journal of Management and Administration*, (4)7, 112-135.

Yanardağ, M. Ö. & Süslü, B. (2002). Türkiye'de Özelleştirmenin Nedenleri ve Uygulamaları, *Mevzuat Dergisi*, 5(55).

Yavilioğlu, C., G. Delice & O, Özsoy. (2010). Dünyada Ve Türkiye'de Özelleştirme Uygulamaları- Teorik ve Tarihsel Bir Perspektif, Ankara: ÖİB Yayınları.

Yayman, H. (2000). 1980 Sonrası Türkiye'de Özelleştirme Uygulamalarının Gelişimi ve Kamu Yönetimi Üzerine Etkileri. Gazi Üniversitesi, *İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Dergisi*, (2)3, 135-156.

Yerlikaya, F. B., & Altan, Y. (2022). Yeni Kamu İşletmeciliği Kapsamında Yeni Kurumsal İktisat Anlayışının Kamu Kurumları Üzerindeki Etkisi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (44), 140-159.

Zengin, E. (1999). Yerel Yönetimlerde Özelleştirme. Konya: Mimoza Basım Yayım

